

วันที่รับบทความ : 17/03/2569
วันแก้ไขบทความ : 08/04/2569
วันตอบรับบทความ : 09/04/2569

วารสารสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Allied Health Sciences Suan Sunandha Rajabhat University

ผลของการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชมพูนุท อนันตรนลาภา¹, ฤชณา โชติชื่น^{2*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา¹

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์²

E-mail: aoykchote@gmail.com*

บทคัดย่อ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมุ่งส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะและวิจารณ์ญาณทางคลินิก ดังนั้น การเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจึงมีความสำคัญต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมรูปแบบการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ส้อมีเล็กทรอนิกส์ ชุดความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ และคู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.85 และ 0.89 ตามลำดับ แบบทดสอบวัดความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทางคลินิก ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ เท่ากับ 0.84 และ 0.87 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติอ้างอิงโดยใช้ paired t-test ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์หลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = -7.82; p < .001$) และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะด้านการซักประวัติ, ด้านการตรวจร่างกาย ตรวจครรภ์ และด้านการกระตุ้นพัฒนาการทารก สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = -16.35, -39.05, -10.77; p < .001$) ด้วยเหตุนี้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาฝึกปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ทั้งในแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอดและหลังคลอด เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้และทักษะทางคลินิก

คำสำคัญ: โปรแกรมการเตรียมความพร้อม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักศึกษาพยาบาล

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ

The effects of a pre-practice preparation program in antenatal care on the academic achievement of third-year nursing students

at Suan Sunandha Rajabhat University

Chompoonuth Ananthanalapa¹, Krisana Chotechuen^{2*}

Suan Sunandha Rajabhat University¹

Southeast Asian University²

E-mail: aoykchote@gmail.com*

ABSTRACT

The nursing education process aims to enhance students' potential, clinical skills, and clinical judgment. Systematic pre-clinical preparation is essential for improving learning outcomes. This quasi-experimental study, using a one-group pretest-posttest design, aimed to develop a pre-clinical preparation program and compare learning outcomes before and after its implementation. The sample consisted of 60 third-year nursing students at the College of Nursing and Health, Suan Sunandha Rajabhat University. The research instruments included electronic media, a knowledge set on antenatal nursing care, and a clinical practice manual for antenatal care, with content validity index (CVI/IOC) values of 0.85 and 0.89, respectively. Data collection tools comprised an antenatal nursing knowledge test and a clinical skill assessment form, with reliability coefficients of 0.84 and 0.87, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and a one-sample paired t-test. The results revealed that the mean score for antenatal nursing knowledge after the program was significantly higher than before ($t = -7.82, p < .001$). Additionally, the mean scores for clinical skills in history taking, physical and abdominal examination, and fetal development stimulation were significantly higher than before the program ($t = -16.35, -39.05, -10.77; p < .001$). Consequently, this preparation program can be applied as a teaching guideline for clinical practice in Maternal and Newborn Nursing and Midwifery I in antenatal clinics, delivery rooms, and postpartum units to enhance students' knowledge and clinical skills.

Keywords: Pre-practice preparation program, Academic achievement, Nursing students

* Corresponding Author

บทนำ

ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จะได้รับมอบหมายให้ขึ้นฝึกปฏิบัติด้านอนามัยแม่และเด็กเพื่อนำความรู้ภาคทฤษฎีตั้งแต่การเตรียมตัวก่อนสมรส ระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอดและระยะหลังคลอด มาประยุกต์ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อให้ นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีความมั่นใจ ลดความเครียดหรือวิตกกังวล มีเจตคติ และผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารก จำเป็นที่นักศึกษาจะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมด้านความรู้ เจตคติ และการฝึกปฏิบัติการพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงบนคลินิก ปัจจัยกระบวนการเรียนการสอน ด้านการเตรียมความพร้อม มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์¹ เมื่อผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับลักษณะวิชาและผลลัพธ์ของการเรียนรู้¹ และการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน มีผลต่อความรู้ ทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์² โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมอย่างมีแบบแผนก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลจะช่วยลดความวิตกกังวลและลดความเครียดขณะฝึกปฏิบัติงานได้³ จึงเป็นบทบาทของผู้สอนที่ต้องออกแบบกระบวนการเตรียมความพร้อมที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบการเตรียมความพร้อมความรู้ และทักษะที่ต้องนำไปใช้บนคลินิก ขึ้นกับอาจารย์นิเทศในการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนโดยเฉพาะเนื้อหาในการเตรียม

ความพร้อมของอาจารย์นิเทศแต่ละท่าน มีความแตกต่างกันขึ้นกับความรู้ ประสบการณ์ และบริบทของกระบวนการจัดบริการที่คลินิกฝากครรภ์ของโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึก จากการทบทวนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎีวิชาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์¹ ที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ อาจเนื่องจากเป็นวิชาที่ค่อนข้างยาก ต้องท่องจำ ศัพท์ภาษาอังกฤษ และทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ต้องใช้ภาพประกอบ มีนักศึกษาเคยมาระบายความรู้สึกว่า เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ นึกภาพไม่ออก โดยเฉพาะเนื้อหาที่ต้องใช้ทั้งความรู้และทักษะ เช่น การซักประวัติ การตรวจครรภ์ การฟังเสียงหัวใจทารก เป็นต้น สาเหตุอาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่างเช่น การจัดการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายของผู้สอน จากการศึกษาปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์¹ คือ ปัจจัยด้านสาระความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้สอนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะที่สำคัญ¹ วิธีถ่ายทอดความรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญ จากการทบทวนสื่อการสอนที่มักนิยม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ ผู้เรียนมีความรู้และมีทักษะเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาและประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติ⁴ คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นิยมใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ สื่อ e-learning ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองแบบ

active learning ช่วยฝึกทักษะการคิดและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มีการศึกษาผลของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เสริมการเรียนรู้เรื่องการดูแลหะในรายวิชาการพยาบาลพื้นฐาน ต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความมั่นใจและความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้และคะแนนเฉลี่ยปฏิบัติการดูแลหะ หลังเรียนของกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ช่วยเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ช่วยเพิ่มทั้งความรู้และทักษะการดูแลหะ⁵

เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มีเป้าหมายที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีทักษะและวิจารณญาณทางคลินิกเพื่อตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการ แนวคิดการสะท้อนคิดการปฏิบัติ (reflective practice) ได้รับการยอมรับว่าเป็นโมเดลที่สำคัญในการ จัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร เพราะเป็นแนวคิดที่สามารถส่งเสริมทักษะที่สำคัญที่มีคุณค่าสูงในการปฏิบัติการ พยาบาล ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจทางคลินิก^{6,7} แนวคิดการสะท้อนคิด มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การสะท้อนคิดในขณะที่กำลังทำกิจกรรม (reflection-in- action) คือกระบวนการที่มีการใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ผ่านมาในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน และการสะท้อนคิดต่อกิจกรรมที่ได้กระทำ (reflection-on-action) คือ การใคร่ครวญทบทวนประสบการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์ผ่านไปแล้ว⁸ การจัดกิจกรรมการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสะท้อนคิด จะช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาได้และนักศึกษายังสามารถประเมินศักยภาพ จุดบกพร่องของตนเองเพื่อค้นหาวิธีการเพื่อปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น⁹ ดังนั้นการฝึกให้นักศึกษาสะท้อนคิดขณะฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติจริงบนคลินิกจึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นและเพิ่มทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ¹⁰

ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 ที่แผนกผดุงครรภ์ ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบโปรแกรมการเตรียมความพร้อมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือคือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชุดความรู้ที่พัฒนามาจากงานวิจัยของกฤษฎา โชติชื่น¹¹ คู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ แบบประเมินทักษะปฏิบัติการพยาบาล และแบบประเมินการสะท้อนคิด เป้าหมายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ผู้รับบริการมารดาตั้งครรภ์และครอบครัว ได้รับการดูแลอย่างปลอดภัยและมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกผดุงครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ ทักษะปฏิบัติการพยาบาล ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกผากระรอกของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) ชนิดกลุ่มเดียว แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-posttest design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร: นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง: การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (sample size calculation) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane¹² ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 จากประชากร 120 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นได้จำนวน 93 คน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (sampling technique) แบบเจาะจง (purposive sampling) จากผลการคำนวณข้างต้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีความจำเป็นเร่งด่วน โดยคัดเลือกได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ตามเกณฑ์ดังนี้:

เกณฑ์การคัดเข้า (inclusion criteria)

- 1) เป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนภาคทฤษฎีในรายวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 (ระยะตั้งครรภ์)
- 2) มีผลการเรียนภาคทฤษฎีในระดับปานกลางถึงต่ำ (เกรดเฉลี่ยรายวิชา $\leq B$ หรือ 3.00) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของโปรแกรมเตรียมความพร้อมในกลุ่มที่ต้องการการเสริมทักษะ
- 3) เป็นผู้ที่ยังไม่เคยผ่านการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 (NRS 3306)
- 4) ยินดีเข้าร่วมการวิจัยและลงนามในใบยินยอม

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria)

- 1) นักศึกษาที่มีผลการเรียนภาคทฤษฎีในระดับดีเยี่ยม (เกรด $> B$) เนื่องจากอาจมีพื้นฐานความรู้เดิมในระดับสูงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพที่แท้จริงของโปรแกรม
- 2) นักศึกษาที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมได้ตลอดระยะเวลาที่กำหนด (เช่น ลาพักการเรียน หรือเจ็บป่วยรุนแรง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- ชุดความรู้มาจากการวิจัยของกฤษณา โชติสิน¹¹ เป็นเครื่องมือให้กลุ่มตัวอย่าง ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อทบทวนความรู้การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ปกติ ก่อนฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ลักษณะเป็นสื่อ

ประสมที่มีทั้ง ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟฟิกเคลื่อนไหว ประกอบด้วยเนื้อหา (content) 12 เรื่อง ได้แก่ การวินิจฉัยการตั้งครรภ์ การซักประวัติ รายใหม่รายเก่า การคาดคะเนกำหนดวันคลอดและการคำนวณอายุครรภ์ การตรวจร่างกายและตรวจครรภ์โดยการดู การคลำ การฟัง การให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวแก่หญิงตั้งครรภ์ การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การตรวจเต้านมและแก้ไขหัวนม การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การประเมินสภาพทารกในครรภ์ วัดชิ้นที่จำเป็นในหญิงตั้งครรภ์ การนัดฝากครรภ์ และการตรวจและวิเคราะห์ผลเลือดทางห้องปฏิบัติการ

2) คู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์

ผู้วิจัยสร้างเองโดยอิงจากเอกสารประกอบการสอนของคณาจารย์ในสาขามารดาทารก ที่อ้างอิง

เนื้อหาจาก เอกสาร ตำราต่าง ๆ เป็นเครื่องมือให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาด้วยตนเองเพื่อทบทวนทักษะการปฏิบัติทางคลินิก ก่อนฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ครอบคลุมเนื้อหา 3 เรื่อง คือ การซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ (ANC1) การตรวจร่างกายและการตรวจครรภ์ (ANC2) และ การส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารกในครรภ์ (ANC3)

3) แบบทดสอบวัดความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์

ผู้วิจัยนำมาจากงานวิจัยของกฤษณา ไซตี่ชื่น¹¹ ลักษณะปรนัย 40 ข้อ ลักษณะคำตอบมี 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 การแปลผล โดยแบ่งระดับจากคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็น 5 ระดับ คือ

ระดับเกรดเฉลี่ย (4.00)	ช่วงคะแนน (เต็ม 40)	ความหมายของผลสัมฤทธิ์
น้อยกว่า 2.50	น้อยกว่า 25.00	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างอ่อน
2.50 - 2.74	25.00 - 27.49	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้
2.75 - 2.99	27.50 - 29.99	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
3.00 - 3.49	30.00 - 34.99	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี
3.50 ขึ้นไป	35.00 ขึ้นไป	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมาก

(อ้างอิงจากคะแนนตัดเกรดรายวิชา ฝึกปฏิบัติของสาขาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

4) แบบประเมินทักษะการพยาบาล

ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับคู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ เป็นแบบประเมินพฤติกรรมจากการสังเกตขณะฝึกปฏิบัติ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ ดังนี้ คะแนน 0 =

ไม่ปฏิบัติ คะแนน 1 = ปฏิบัติได้แต่ยังไม่สมบูรณ์ และคะแนน 2 = ปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ แบบประเมินฉบับนี้มอบให้กลุ่มตัวอย่างศึกษาด้วยตนเองล่วงหน้า และนำมาใช้ประกอบการฝึกทักษะปฏิบัติ ขณะเดียวกันผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผล

สัมฤทธิ์ด้านทักษะการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง
แบบประเมินประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ แบบประเมิน
การซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ (ANC1) จำนวน
5 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน แบบประเมินการตรวจ
ร่างกายและการตรวจครรภ์ (ANC2) จำนวน 7 ข้อ

คะแนนเต็ม 30 คะแนน และแบบประเมินการ
ส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารกใน
ครรภ์ (ANC3) จำนวน 5 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน
รวมคะแนนเต็มทั้งหมด 70 คะแนน การแปลผลแบ่ง
ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับเกรดเฉลี่ย (4.00)	ช่วงคะแนน (เต็ม 70)	ความหมายของผลสัมฤทธิ์
น้อยกว่า 2.50	น้อยกว่า 43.75	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างอ่อน
2.50 - 2.74	43.75 - 47.12	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้
2.75 - 2.99	48.13 - 52.49	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง
3.00 - 3.49	52.50 - 61.24	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี
3.50 ขึ้นไป	61.25 ขึ้นไป	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมาก

(อ้างอิงจากคะแนนตัดเกรดรายวิชา ฝึกปฏิบัติของสาขาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ วิทยาลัย
พยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

5) แบบประเมินการสะท้อนคิด

ผู้วิจัยสร้างเองโดยประยุกต์จากแนวคิด
การสะท้อนคิดต่อกิจกรรมที่ได้กระทำ (reflection-
on-action) ประกอบด้วยหัวข้อ การบรรยายสถานการณ์
ที่เกิดขึ้น , รู้สึกอย่างไรหรือคิดอย่างไรกับสถานการณ์ที่
เกิดขึ้น , ตนเองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องทำอย่างไรกับ
สถานการณ์ที่เกิดขึ้น, วิเคราะห์สถานการณ์ว่าสิ่งที่
เกิดขึ้นมีอะไรบ้างเป็นอุปสรรค , สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้าน
ความรู้ ทักษะ ทักษะคิดหรือข้อคิดละวิธีแก้ปัญหา และ
ระบุแผนพัฒนาปรับปรุง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเขียน
ความรู้สึกละหลังฝึกทักษะปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) สื่อดีเลิศทอริกส์ ชุดความรู้ มาจาก
งานวิจัยของกฤษณา โชติชื่น¹¹ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
(IOC) เท่ากับ 0.85

2) คู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาและ
ตั้งครรภ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ
ของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ
0.89

3) แบบทดสอบวัดความรู้การพยาบาล
มารดาและตั้งครรภ์ จากงานวิจัยของ กฤษณา¹¹
มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

4) แบบประเมินทักษะการพยาบาล ให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.89

5) แบบประเมินการสะท้อนคิด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.85

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

สัปดาห์ที่ 1 หลังได้รับการรับรองจริยธรรมในการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าสู่กระบวนการขอความยินยอมก่อนให้เซ็นยินยอมและชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย โดยอธิบาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชุดความรู้ คู่มือปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์และแบบประเมินทักษะการพยาบาลที่ผู้วิจัยจะส่งให้ กลุ่มตัวอย่างเพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนจะเข้าฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ผู้วิจัยเชิญกลุ่มตัวอย่างทุกคนเข้ากลุ่มไลน์ และส่ง link แบบทดสอบความรู้ ก่อนวิจัย (pre-test) รูปแบบ google form เพื่อให้ทุกคนทำแบบทดสอบไปพร้อมกันในห้องเรียน ใช้เวลา 40 นาที และนัดพบกลุ่มตัวอย่าง ครั้งที่ 2 สัปดาห์ที่ 2

สัปดาห์ที่ 2 หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 1 สัปดาห์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนัดกลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ โดยจัดฐานการเรียนรู้เป็น 3 ฐาน คือ ฐาน ANC 1 การซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ ฐาน ANC2 การตรวจร่างกาย และการตรวจครรภ์ และฐาน ANC3 การส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารกในครรภ์ โดยแต่ละฐานจะจำลองสถานการณ์เสมือนจริงในคลินิก มีหุ่นจำลอง เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และมีอาจารย์ผู้สอน สอนสาธิต และให้กลุ่มตัวอย่างฝึกปฏิบัติด้วย

ตนเอง โดยผู้วิจัยประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินทักษะการพยาบาล (pre-test)

สัปดาห์ที่ 3 หลังสิ้นสุดโปรแกรม ประเมินผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ โดยนัดกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้ หลังการวิจัย (post-test) ในห้องเรียน รูปแบบเป็น google form ใช้เวลา 40 นาที และประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะ โดยใช้เครื่องมือแบบประเมินทักษะการพยาบาล (post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้รับการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ด้านความรู้และทักษะปฏิบัติ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ paired t-test

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (COE. 2-018/2026) คณะผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวิธีและขั้นตอนการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ระบุว่าข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ไม่สามารถระบุถึงตัวบุคคลได้ โดยนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวมเท่านั้น นอกจากนี้การเข้าร่วมวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจ สามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ

กับการเรียนการสอนและการประเมินผลของวิชาแต่อย่างใด ภายหลังชี้แจงให้นักศึกษาเซ็นยินยอมเข้าร่วมวิจัย (informed consent) โดยคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความรู้และประเมินทักษะการพยาบาลไม่มีผลต่อคะแนนการฝึกปฏิบัติในรายวิชาการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2568

จำนวน 60 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 90 เพศชาย ร้อยละ 10 และผลการเรียนภาคทฤษฎี วิชาการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ เกรดเฉลี่ยระดับ B ร้อยละ 6.66 และต่ำกว่า B ร้อยละ 93.34

1) การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ และทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้และทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	df	p-value
	Mean	SD	Mean	SD			
ด้านความรู้	25.07	6.75	31.83	2.69	-7.82	59	<.001*
ด้านทักษะปฏิบัติ	37.18	3.80	55.92	4.66	-36.70	59	<.001*

* p-value < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่3 เท่ากับ 25.07 ± 6.75 (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้) และ ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ หลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ เท่ากับ 31.83 ± 2.69 (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี) เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยคะแนน

ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ พบว่า ภายหลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = -7.82$; $p < .001$) ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 เท่ากับ 37.18 ± 3.80

(ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนข้างอ่อน) และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ หลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ เท่ากับ 55.92 ± 4.66 (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี)

2) การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน ความรู้การพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 แยกตามรายด้าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้การพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม แยกตามรายด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	df	p-value
	Mean	SD	Mean	SD			
ด้านการวินิจฉัยการตั้งครรภ์	1.53	0.60	1.87	0.34	-3.94	59	<.001*
ด้านการซักประวัติ รายใหม่ รายเก่า	2.60	0.69	2.95	0.22	-4.11	59	<.001*
ด้านการคาดคะเนกำหนดวันคลอดและการคำนวณอายุครรภ์	1.38	0.72	1.68	0.50	-2.67	59	.001*
ด้านการตรวจร่างกายและตรวจครรภ์	3.58	1.55	5.50	0.68	-8.73	59	<.001*
ด้านการให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวแก่หญิงตั้งครรภ์	4.82	1.86	6.47	0.87	-7.45	59	<.001*
ด้านการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพในครอบครัว	2.85	1.01	3.40	0.67	-4.00	59	<.001*
ด้านการตรวจเต้านมและแก้ไขหัวนม	0.20	0.48	0.37	0.58	-2.01	59	0.049*
ด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1.45	0.70	1.80	0.48	-3.15	59	.003*
ด้านการประเมินสภาพทารกในครรภ์	2.15	0.90	2.67	0.57	-3.76	59	<.001*
ด้านวัคซีนที่จำเป็นในหญิงตั้งครรภ์	0.50	0.68	0.48	0.91	0.11	59	.910
ด้านการนัดฝากครรภ์	1.55	0.65	1.80	0.48	-2.75	59	.008*
ด้านการตรวจและวิเคราะห์ผลเลือดทางห้องปฏิบัติการ	2.45	0.93	2.85	0.48	-2.80	59	.007*

* p-value < .05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ พบว่า ภายหลังจากใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$ ทุกด้าน ยกเว้นด้านวัคซีนที่จำเป็นในหญิงตั้งครรภ์ (p -value = .910) สาเหตุอาจเนื่องมาจากแบบทดสอบวัดความรู้วัคซีน เป็นการวัดความรู้ระดับความจำ ไม่ต้องใช้ทักษะการวิเคราะห์ และกลุ่มตัวอย่างเคยเรียนมาแล้วในชั้นเรียน ทำให้คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านนี้ไม่แตกต่าง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้

การพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ ของกลุ่มตัวอย่าง หลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ ด้านที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการให้คำแนะนำการปฏิบัติตัว แก่หญิงตั้งครรภ์ ด้านการตรวจร่างกายและตรวจครรภ์ และด้านการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว (6.47 ± 0.87 , 5.50 ± 0.68 และ 3.40 ± 0.67 ตามลำดับ)

3) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม แยกตามรายด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะปฏิบัติ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	df	p -value
	Mean	SD	Mean	SD			
ด้านการซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่	11.06	2.55	16.48	1.59	-16.35	59	<.001*
ด้านการตรวจร่างกายและการตรวจครรภ์	16.18	1.35	24.91	1.97	-39.05	59	<.001*
ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารก	10.15	2.02	14.68	3.61	-10.77	59	<.001*

* p -value < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ระยะตั้งครรภ์ ด้านการซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ ด้านการตรวจ

ร่างกายและการตรวจครรภ์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารก ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม

ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่3 เท่ากับ 11.06 ± 2.55 , 16.18 ± 1.35 และ 10.15 ± 2.02 ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ ด้านการซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ ด้านการตรวจร่างกายและการตรวจครรภ์ และ ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารกของกลุ่มตัวอย่าง หลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ เท่ากับ 16.48 ± 1.59 , 24.91 ± 1.97 และ 14.68 ± 3.61 เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยคะแนน ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ พบว่า ภายหลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ ด้านการซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ ด้านการตรวจร่างกาย และการตรวจครรภ์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพ และการกระตุ้นพัฒนาการทารก สูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = -16.35$, -39.05 และ -10.77 ตามลำดับ; $p < .001$)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภายหลังการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีคะแนนความรู้การพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์และคะแนนทักษะปฏิบัติสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งให้เห็นว่าโปรแกรมดังกล่าวอาจมีส่วนช่วย

ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านความรู้และทักษะปฏิบัติของผู้เรียน

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านความรู้การพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อม ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ พบว่า คะแนนความรู้สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรม เนื่องจากโปรแกรมการเตรียมความพร้อม มีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ชุดความรู้ การพยาบาลมารดาระยะตั้งครรภ์ มาให้นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการทบทวนความรู้ที่เคยเรียนมาแล้วในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มความแม่นยำมากขึ้น เนื่องจากเนื้อหา (content) ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่ การวินิจฉัยการตั้งครรภ์ การซักประวัติ การคาดคะเนกำหนดวันคลอดและการคำนวณอายุครรภ์ การตรวจร่างกายและตรวจครรภ์โดย การดู การคลำ การฟัง การให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวแก่หญิงตั้งครรภ์ การส่งเสริมสัมพันธ์ภายในครอบครัว การตรวจเต้านมและแก้ไขหัวนม การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การประเมินสภาพทารกในครรภ์ วัดชีพจรที่จำเป็นในหญิงตั้งครรภ์ การนัดฝากครรภ์ และการตรวจและวิเคราะห์ผลเลือดทางห้องปฏิบัติการ โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้เป็นลักษณะสื่อประสม ที่มีทั้ง ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟฟิกเคลื่อนไหว และมีสีสัน สดใสพร้อมเสียงบรรยาย โดยเฉพาะการให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวแก่หญิงตั้งครรภ์และวิถีเฝ้า การตรวจร่างกายและตรวจครรภ์ โดยการดู การคลำ การฟัง หลังใช้โปรแกรม กลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ทั้งสองด้านอยู่ในอันดับ 1 และ 2

(mean เท่ากับ 6.47 และ 5.50 ตามลำดับ) ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เพิ่มขึ้นจากระดับพอใช้เป็นระดับดี เนื่องจากนักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจมากกว่าตอนเรียนในชั้นเรียน สอดคล้องกับการศึกษาที่นำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การเปรียบเทียบผลของวิธีสอนระหว่างการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวิธีสอนแบบปกติต่อความรู้ การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้ หลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001¹³ ผลของการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เสริมการเรียนรู้เรื่อง การดูแลและตอบสนองต่อผลสัมฤทธิ์การเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติ หลังเรียนของกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)⁵ และงานวิจัยของกฤษณา โชติชื่น¹¹ ศึกษาผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมการฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด -19 พบว่า คะแนนความรู้การพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์ของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลมารดาในระยะตั้งครรภ์หลังใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติที่แผนกฝากครรภ์ มีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมในทุกด้าน ทั้งการซักประวัติหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ และด้านการส่งเสริมสุขภาพและการกระตุ้นพัฒนาการทารก เนื่องจากโปรแกรมเตรียมความพร้อมในชุดความรู้ที่เป็นสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ มีวิดีโออธิบายขั้นตอนการปฏิบัติพร้อมภาพประกอบที่ชัดเจนและนักศึกษาได้รับ คู่มือฝึกปฏิบัติการพยาบาล และแบบประเมินทักษะปฏิบัติ ที่ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ไปใช้ในการทบทวน ศึกษาด้วยตนเองก่อนเข้ารับการสอนสาธิตในห้องปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาผลการเรียนรู้ ภายหลังใช้เครื่องมืออย่างหนึ่งในการทดลอง คือ การมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษา คู่มือและสื่อวีดิทัศน์ของการพยาบาลในระยะตั้งครรภ์เกี่ยวกับ การตรวจครรภ์ การคิดอายุครรภ์ และการตรวจร่างกาย พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้ หลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001¹⁴ และนักศึกษายังได้รับการสอนสาธิต โดยใช้แบบประเมินทักษะ ร่วมกับใช้หุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการเป็นรายบุคคล ทำให้นักศึกษามีความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น และการใช้แบบประเมินการสะท้อนคิดต่อกิจกรรมที่ได้กระทำ (reflection-on-action) โดยเขียนความรู้สึกภายหลังฝึกทักษะปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการประเมินตนเองเพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง และวางแผนพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวมได้จากบันทึกผลการสะท้อนคิดของนักศึกษา เช่น เรียนในชั้นเรียนมาหนึ่งเทอม ไม่เห็นภาพ ไม่ได้สัมผัสกับหุ่นจำลอง ไม่ค่อยเข้าใจ ไม่รู้ตรวจครรภ์อย่างไร พอได้ฝึกปฏิบัติจริงกับหุ่นจำลอง ได้ความรู้เข้าใจมากขึ้น รู้สึกตื่นเต้นเพราะเรียนในห้องเรียน ไม่มีหุ่นจำลองให้ฝึกปฏิบัติ ประเมินตนเองยังพบจุดอ่อน ความรู้ไม่แม่นยำ จำขั้นตอนตรวจครรภ์ไม่ได้ ทำให้เวลาฝึกปฏิบัติทำไม่ได้ครบทุกขั้นตอน มีความมั่นใจมากขึ้นที่ได้เห็นภาพและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

เป็นต้น แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb ที่อธิบายว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการสะท้อนคิด ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้อย่างทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁵ และแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ที่ระบุว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการสังเกตแบบอย่าง การเลียนแบบ และการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งการสาธิตทักษะโดยผู้สอนก่อนให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม¹⁶ และสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองและการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการสามารถช่วยพัฒนาความรู้ทักษะทางคลินิก และความมั่นใจของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการปฏิบัติจริง สามารถฝึกซ้ำได้ และได้รับข้อเสนอแนะจากผู้สอนทันที ส่งผลให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น¹⁷

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในด้านความรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้านทักษะโดยใช้คู่มือฝึกปฏิบัติควบคู่กับแบบประเมินทักษะการปฏิบัติ จะเป็นเครื่องมือช่วยสอนให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดีและการฝึกทักษะสะท้อนคิด ขณะฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการโดยฝึกทบทวน วิเคราะห์ วิพากษ์ตนเองเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยกระบวนการเรียนการสอน ด้านการเตรียมความพร้อม จึงมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 เมื่อผู้สอนใช้วิธีการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับลักษณะวิชาและผลลัพธ์ของการเรียนรู้¹ และเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี จากการศึกษาผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001¹⁴ นอกจากนี้ การเตรียมความพร้อมที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ รวมทั้งทักษะการปฏิบัติการพยาบาลได้¹⁸

สำหรับข้อจำกัด เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวและไม่มีการควบคุม จึงไม่สามารถสรุปความเป็นเหตุเป็นผลได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การทำแบบทดสอบความรู้ในรูปแบบออนไลน์ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนบางประการที่อาจมีผลต่อคะแนนความรู้ของกลุ่มตัวอย่างได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) อาจารย์ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คู่มือการฝึกปฏิบัติ การสอนสาธิตและฝึกปฏิบัติผ่านหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการ ไปใช้เป็นแนวทางในการ

เตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความมั่นใจของนักศึกษา
ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานคลินิกผากครรภ์

2) พัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อม
และนำไปประยุกต์ใช้ในการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์
ด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนด้วยวิธี OSCE (objective
structured clinical examination)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม (control group)

2) ควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น ความ
มั่นใจ ความเครียด ความพึงพอใจและสมรรถนะทาง
คลินิกของนักศึกษา

3) ควรพัฒนาโปรแกรมในรูปแบบดิจิทัล
เช่น mobile application และ AI-assisted learning

4) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ
การเตรียมความพร้อมที่แตกต่างกัน เช่น การใช้สื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ การสอนแบบสถานการณ์จำลอง หรือ
การเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อค้นหารูปแบบการ
จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด
สำหรับการพัฒนาทักษะทางการพยาบาลของ
นักศึกษาก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิทยาลัยพยาบาลและสุขภาพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้การสนับสนุน
การดำเนินงานจนทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วง
อย่างดี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบความ
ตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม
ในการวิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้
ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. ปุณยณัฐ พิมใจใส, นงนภัส วงษ์จันทร์. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 1 ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลทหารบก 2561;19(1):154-163.
2. พูลทรัพย์ ลาภเจียม. ผลของการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อความรู้และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารกและผดุงครรภ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบเชียงใหม่. ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสืบรินทร์ 2562;9(2):42-54.
3. จีระวรรณ ศรีจันทร์ไชย, วสันต์ ศรีแดน. ผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลต่อความเครียดและการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กและวัยรุ่นของนักศึกษาพยาบาล. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ 2564;8(3):59-73.
4. ศศิกันต์ กาล, วรางคณา ชัชเวช. ผลของโปรแกรมเตรียมความพร้อมด้านการผดุงครรภ์ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อทักษะการตัดสินใจทางคลินิกและความสำเร็จในการสอบประมวลความรู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสงขลานครินทร์. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ 2559;36(3):184-195.

5. ปานทิพย์ ผ่องอักษร, รดา ศรีสอาด, สิรินาถ วงศ์ภมรมนตรี. ผลของการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เสริมการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความมั่นใจและความพึงพอใจของนักศึกษา. วารสารพยาบาลทหารบก 2561;19(1):136-145.
6. Braine M. Exploring new nurse teachers' perception and understanding of reflection: an exploratory study. Nurse Educ Pract 2009;9:262-270.
7. Maddison C, Sharp P. An exploration of the student and mentor journey into reflective practice. In: Bulman C, Schutz S, editors. Reflective Practice in Nursing. 5th ed. Oxford: Blackwell Science; 2013:121-149.
8. Schon D. The reflective practitioner: how professionals think in action. London: Ashgate Publishing; 2011.
9. Lutz G, Roding G, Berger B, Edelhäuser F, Scheffer C. Reflective practice and its role in facilitating creative responses to dilemmas within clinical communication: a qualitative analysis. BMC Med Educ 2016;16:301-309.
10. ศิริพร สว่างจิตร์, กุสุมา กังหลี, นันทิกานต์ กลิ่นเชตุ. ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่มผ่านการสะท้อนคิดเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ของการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา. วารสารพยาบาลทหารบก 2562;20(3):333-342.
11. กฤษณา โชติชื่น, ญัฐกานต์ มलय, ลักษิกา เคนประคอง, เสาวภา แสนไชย. ผลของโปรแกรมเตรียมความพร้อมการฝึกภาคปฏิบัติวิชาการพยาบาลมารดาและทารกตั้งครรภ์โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19. วารสารวิจัยการพยาบาลและสุขภาพ 2564;22(3):60-69.
12. Yamane T. Statistics: an introductory analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row; 1973.
13. อังสนา วิศรุตเกษมพงศ์, ปัทมาภรณ์ คงขุนทด, ปาลิตา โพธิ์ตา. เปรียบเทียบผลของวีซีสอนระหว่างการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับวีซีสอนแบบปกติต่อความรู้การพยาบาลในระยะตั้งครรภ์และความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล. The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health 2564;9(1):55-68.
14. สุกัญญา ม่วงเลี้ยง, สุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์, ญัฐธมณณ์ โกศัย, สิริกานดา สุขเกษม, วรินทร์ พิมไลย. ผลการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. วารสารวิจัยการพยาบาลและวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2566;15(1):236-254.
15. Kolb D. Experiential learning: experience as the source of learning and development. Englewood Cliffs (NJ): Prentice-Hall; 1984.

16. Bandura A. Social learning theory. Englewood Cliffs (NJ): Prentice-Hall; 1977.
17. Shin S, Park J, Kim J. Effectiveness of patient simulation in nursing education: meta-analysis. Nurse Educ Today 2015; 35(1):176-182.
18. ลักขณา ไชยนอก, นรีลักษณ์ สุวรรณโนบล, จินตนา ตาปิ่น, ศรัณญา จุฬารี่. ผลของโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกภาคปฏิบัติในห้องคลอดโดยการเรียนรู้ผ่านตัวแบบและสาธิตย้อนกลับต่อความเครียดและความพร้อมของนักศึกษาพยาบาล. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ 2566;41(1): e261271.